

**FUNDACJA
EMIC**

INTEGRACJA CUDZOZIEMCÓW W BYDGOSZCZY

Stan wyjściowy, diagnoza i rekomendacje działań

Zespół ds. migracji i integracji w Bydgoszczy
Piotr Olech - Fundacja **Emic**

SPIS TREŚCI

• O Fundacji Emic	1
• Kontekst przygotowania diagnozy i rekomendacji	2
• Diagnoza – stan wyjściowy, najważniejsze potrzeby i problemy	4
• Dane dotyczące migracji na poziomie całego województwa kujawsko-pomorskiego	5
• Dane dotyczące migracji i cudzoziemców w Bydgoszczy	8
• Liczba oświadczeń o zatrudnienie cudzoziemców w Bydgoszczy	9
• Liczba dzieci z doświadczeniem migracyjnym w bydgoskich szkołach	10
• Liczba dzieci cudzoziemskich w bydgoskich szkołach publicznych	12
• Liczba dzieci cudzoziemskich w bydgoskich szkołach nie korzystających z dodatkowych zajęć	12
• Szkoła Otwarta i Tolerancyjna	14
• Liczba studentów cudzoziemskich w Bydgoszczy	15
• Dane dotyczące polityki społecznej	15
• Dane Fundacji Emic	17
• Bezpieczeństwo	19
• Liczba cudzoziemców w Bydgoszczy – szacowanie	19
• Rekomendacje zespołu ds. migracji i integracji w Bydgoszczy w zakresie integracji cudzoziemców dla Bydgoszczy	20

O FUNDACJI EMIC

Nasza nazwa wzięła się z założenia, że najwięcej możemy dowiedzieć się o danej kulturze wtedy, gdy nawiążemy relację z osobą, która się z niej wywodzi. Naszą misją jest wspieranie migrantów i migrantek w stawianiu pierwszy kroków i osiągnięciu samodzielności w Polsce.

Fundacja Emic istnieje od 2011 roku, a od 2015 roku wspieramy cudzoziemców w Polsce. Pracujemy głównie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W naszej fundacji pracują eksperci i ekspertki wywodzący się z Polskiej Akcji Humanitarnej. Zasiadamy w Bydgoskiej Radzie ds. Równego Traktowania.

Od 2018 roku we współpracy z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim tworzymy Międzysektorowy Wojewódzki Zespół ds. Zarządzania Migracjami i Polityki Migracyjnej w Województwie Kuj-Pom., gdzie mamy wpływ na zmiany systemowe.

Fundacja od 2016 roku realizuje działania integracyjne dla cudzoziemców, głównie za sprawą zrealizowanych projektów ze środków FAMI, MEN czy Funduszy Norweskich i EOG oraz obecnie realizowanych:

- **Masz Prawo Wiedzieć!** (2018 – 2021) – FAMI Fundusz Azylu Migracji i Integracji – wsparcie cudzoziemców w integracji głównie w Bydgoszczy i Toruniu. Liderem jest Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki, Fundacja EMIC partnerem strategicznym.
Budżet: 2 346 666,00 zł.
- **Masz Prawo Wiedzieć! Plus** (2020 – 2022) – FAMI – rozszerzenie i uzupełnienie ww. projektu. Wspieranie cudzoziemców również w Grudziądzu i Włocławku. Fundacja EMIC jest liderem, a partnerem projektu Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki.
Budżet 1 365 633,00 zł.
- **Pracuj w Polsce!** (2019 – 2021) – Regionalny Program Operacyjny EFS – wsparcie cudzoziemców na rynku pracy województwie Kujawsko-Pomorskim. Dofinansowanie Urząd Marszałkowski.
Budżet 1 078 200,00 zł.

Zespół Fundacji Emic stanowią eksperci łączący doświadczenie z pracy w organizacjach pozarządowych, instytucjach publicznych oraz w środowisku biznesowym. Duża część zespołu pracowała w największych organizacjach pomocowych w Polsce, m.in w Polskiej Akcji Humanitarnej.

Stały zespół liczy 23 pracowników i współpracowników (pracują na stałe w ramach projektów, umowa czasowa). W zarządzie są 3 osoby będące jednocześnie pracownikami fundacji. Liczba wolontariuszy: 70 os., stale współpracujących: 25 os. (wsparcie wydarzeń integracyjnych, adaptacyjnych, kursów, korepetycji).

W naszym gronie mamy osoby z różnymi specjalizacjami m.in. integracji, prawa, nauki języka, psychologii międzykulturowej, socjologii, administracji, edukacji, wolontariatu, promocji. Wynajmujemy na rynku prywatnym dwa biura (Toruń, Bydgoszcz), posiadamy sprzęt biurowy (meble, sprzęt IT) oraz 2 auta osobowe (jedno na cele prowadzenia biura mobilnego). Nie posiadamy rezerw finansowych ani majątku.

Prowadzimy działalność gospodarczą – przychód poniżej 1% rocznie. Przychody z działalności odpłatnej statutowej i gospodarczej są przeznaczane na działania statutowe. Główne źródła finansowania działań: dotacje z FAMI, Urzędu Marsz. Kuj.-Pom., Urzędu Miasta Torunia, RPO, Fundacja Batorego, firmy prywatne.

Atutem fundacji, jest możliwość udzielania profesjonalnego wsparcia (dzięki zatrudnianiu doświadczonych ekspertów) przy jednoczesnym utrzymaniu bliskich i opartych na wzajemnym zaufaniu relacji z odbiorcami naszych działań. Realizując projekty edukacyjne i rozwojowe korzystamy z usług doświadczonych trenerów, badaczy UMK oraz specjalistów budujących sektor NGO. Ważnym zasobem, są także rozległe kontakty i zaufanie migrantów.

KONTEKST PRZYGOTOWANIA DIAGNOZY I REKOMENDACJI.

Migracje w Polsce dynamicznie rosną, szczególnie w czasie po 2010 roku, wykazując się szczególnie wysoką migracją cudzoziemców w latach 2015 - 2020. Procesy te obejmują całe województwo kujawsko-pomorskie, w szczególności jednak duże miasta takie jak Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Inowrocław czy Grudziądz. W kontekście migracji, zmienia się struktura mieszkańców, potrzeby edukacyjne, rynek pracy, pojawiają się pilne potrzeby w zakresie przyjmowania oraz integracji cudzoziemców.

W kwietniu 2019 roku w województwie kujawsko-pomorskim powołany został Międzysektorowy Wojewódzki Zespół ds. Zarządzania Migracjami i Polityki Migracyjnej, jego zadaniem jest przygotowanie regionalnego Modelu Integracji Cudzoziemców. Niezależnie od działalności tego zespołu, miasta, organizacje i instytucje uznały, że warto byłoby pogłębić współpracę i przygotować diagnozę potrzeb i problemów a także rekomendacje do działań w zakresie integracji cudzoziemców na obszarze miast tj. Bydgoszcz czy Toruń.

Po wstępnych rozmowach Fundacji Emic z p. prezydent Iwoną Waszkiewicz o powołaniu zespołu ds. migracji i integracji w powiązaniu z powoływaną Radą ds. Równego Traktowania w Bydgoszczy, zdecydowano się taki zespół zawiązać. W jego skład weszli przedstawiciele instytucji miejskich, organizacji pozarządowych i migrantów. Prace toczyły się od kwietnia 2019 roku do września 2020 roku.

Łącznie odbyły się 4 spotkania.

- 17 kwietnia 2019 roku
- 10 czerwca 2019 roku
- 3 września 2019 roku
- 18 lutego 2020 roku

Wszystkie spotkania odbywały się w przestrzeni Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu.

W spotkaniach uczestniczyli (lub dane dostarczyli):

- Rafał Baczyński-Sielaczek, Fundacja Emic.
- Paweł Ciesielski, Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy.
- Dorota Glaza, Zespół ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, Urząd Miasta Bydgoszczy.
- Joanna Gus, Fundacja Emic.
- Hanna Krauze, MOPS Bydgoszcz, ROPS Szwederowo.
- Elwira Kubiak, Biuro ds. Zdrowia i Polityki Społecznej, Urząd Miasta Bydgoszczy,
- Dorota Lisewska, ROPS Szwederowo, MOPS Bydgoszcz.
- Robert Majchrzak, Urząd Miejski w Bydgoszczy, Wydział Zarządzania Kryzysowego.
- Przemysław Nowakowski, Zespół Szkół nr 32 w Bydgoszczy.
- Mikołaj Marcysiak, Biuro Rekrutacji Międzynarodowej International Recruitment Office, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy.
- Magdalena Marszańska, Menedżer ds. Promocji i Współpracy Międzynarodowej, Kierownik Biura Rekrutacji Międzynarodowej International Recruitment Office, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy.
- Ewa Michałowska, Referat Ewidencji Ludności, Wydział Spraw Obywatelskich, Urząd Miasta Bydgoszczy.
- Hanna Parucka, Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy.
- Katarzyna Marszałkowska, Nadwiślański Związek Pracodawców Lewiatan.
- Piotr Olech, Fundacja Emic.
- Magdalena Owczarska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy.
- Stefan Pastuszewski, Stowarzyszenie Pracy Społecznej w Bydgoszczy.
- Paweł Pochylski, Wyższa Szkoła Gospodarki.
- Agnieszka Sondej, specjalista ds. promocji i sprzedaży, Teatr Polski w Bydgoszczy.
- Agnieszka Spychała, Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy.
- Marta Szumańska, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy.

- Ewa Witenberg - Referat Strategii i Jakości Edukacji, Wydział Edukacji i Sportu, Urząd Miasta Bydgoszczy.
- Agnieszka Wojtunik, Zespół ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, Urząd Miasta Bydgoszczy.
- Przemysław Wyciechowski, Fundacja Emic.
- Liliia Zahnitko, przedstawicielka społeczności migranckiej.
- Joanna Zataj-Ross, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Bydgoszczy ds. Współpracy z Zagranicą, Urząd Miasta Bydgoszczy.
- Zuzanna Żmijewska-Wróbel, Urząd Miasta Bydgoszczy, Wydział Świadczeń Rodzinnych.
- Sylwia Żulewska, Fundacja Emic.

DIAGNOZA – STAN WYJŚCIOWY, NAJWAŻNIEJSZE POTRZEBY I PROBLEMY

Dane ogólne:

Miasto Bydgoszcz, jest największymi miastem województwa kujawsko-pomorskiego. Tutaj przebywa także największa liczba cudzoziemców. W kontekście prognoz demograficznych dla Bydgoszczy, kluczowym czynnikiem rozwoju miasta będą migracje zarówno te wewnętrzne jak i zewnętrzne. Poniżej najważniejsze dane dla Bydgoszczy.

OBSZAR

- powierzchnia miasta Bydgoszczy - 176 KM²

POPULACJA

- mieszkańcy miasta Bydgoszczy – 2019r. – 349 021 (2018 r. – 351 254; 2017 r. - 353 215; w 2010 r. 365 202)

MIESZKAŃCY W ODLEGŁOŚCI DO 50 KM

- PONAD 1 MILION

OSOBY W WIEKU PRODUKCYJNYM

- 61,5%
- Prognozy liczby mieszkańców – 2030r. – 324 tyś.; 2050r. – 262 tyś

Źródło danych – GUS Bank Danych Lokalnych

DANE DOTYCZĄCE MIGRACJI NA POZIOMIE CAŁEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Urząd ds. Cudzoziemców prowadzi stały monitoring migracji w Polsce. Dane publikowane na stronie migracje.gov.pl pokazują, że:

- W grudniu 2019 roku liczba cudzoziemców w całym kraju posiadających aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce wynosiła **424 104** osoby (12.2019), dane za rok 2017 mówią o 299 772 osobach (12.2017). Widać zatem znaczący wzrost liczby cudzoziemców na przestrzeni dwóch ostatnich lat (ponad 120 tys. osób). Co ciekawe na **1 września 2020** liczba cudzoziemców wynosiła już formalnie **452 043** osoby.

Liczba cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim rośnie. Szacuje się, że łącznie region zamieszkuje około **80-150 tysięcy migrantów** (łącznie ponad 2 mln mieszkańców), w ciągu 3 ostatnich lat liczba ta się podwoiła.

Według danych Urzędu ds. Cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce wynosiła **12 937 osób w 2019** roku (Liczba ta nie uwzględnia osób przyjeżdżających na wizach lub w ramach ruchu bezwizowego). Liczba cudzoziemców dynamicznie wzrasta bowiem w 2018 roku odnotowano **9 642 osoby**, w 2017 odnotowano **8 247 osób** a w 2016 roku **6 404 osób**. Co ciekawe w połowie 2020 roku (1 września) liczba cudzoziemców wzrosła do liczby **13 806 osób**, pokazuje to, że sytuacja epidemii nie wpłynęła na zahamowanie wzrostu migracji.

Niemal $\frac{3}{4}$ cudzoziemców stanowią osoby z krajów trzecich, w tym ponad $\frac{1}{2}$ osoby z Ukrainy. W perspektywie trzech ostatnich lat liczba cudzoziemców w województwie kujawsko pomorskim podwoiła się.

Zgodnie z danymi w województwie kujawsko-pomorskim spośród **13 806 osób (1 września 2020)** posiadających aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce:

- 9667** Pobyt czasowy
- 2137** Zarejestrowanie pobytu obywatela UE
- 1426** Pobyt stały
- 312** Pobyt stały obywatela Unii Europejskiej
- 264** Pozostałe

Liczba cudzoziemców posiadających aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu w Polsce i województwie kujawsko-pomorskim nie może być brana za całkowitą liczbę cudzoziemców. Obejmuje ona jedynie dokumenty ważne, wydane w Polsce. Znacznie większa liczba cudzoziemców do Polski i do województwa kujawsko-pomorskiego trafia na podstawie ruchu bezwizowego, innych dokumentów i wiz wydawanych poza Polską. Uwzględnić należy także liczbę cudzoziemców bez ważnych dokumentów.

Przyjmowanie i wydawanie decyzji na pobyt przez Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy.

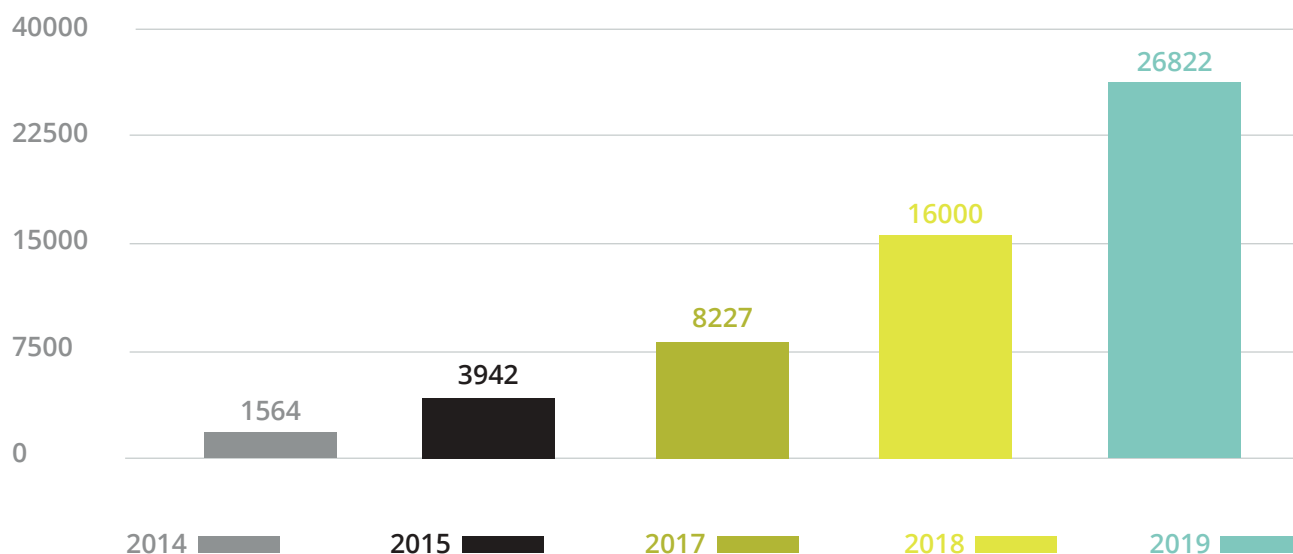
- W 2019 roku przyjęto łącznie 8 132 wniosków, 7 752 pobyt czasowy, 318 pobyt stały, 62 pobyt rezydenta długoterminowego UE. W stosunku do roku 2017 przyjęto wniosków dwukrotnie więcej, a w stosunku do 2016 niemal trzykrotnie.
- Do połowy roku 2020 przyjęto kolejnych 4 249 nowych wniosków. Decyzji wydano w 2019 roku łącznie 7 519, to niemal dwukrotnie więcej niż w 2018 roku, gdzie wydano 4 849 decyzji (2 846 w 2016 roku). Podobnie w połowie (lipiec) roku 2020 wydano 3 274 decyzje, co biorąc pod uwagę wstrzymanie pracy urzędów w czasie epidemii, pokazuje utrzymywanie się trendu wzrostu migracji, dane utrzymują podobny trend do roku 2019.
- Biorąc pod uwagę sytuację regionalną, zgodnie z danymi Urzędu do Spraw Cudzoziemców w Bydgoszczy w 2018 roku przyjęto 6 653 wniosków (3 634 w 2016 roku), wydano w 2018 roku 4 849 decyzji (2 846 w 2016 roku).

Innymi dokumentami pozwalającymi oceniać skalę i dynamikę migracji w województwie kujawsko-pomorskim jest kwestia zezwoleń na pracę cudzoziemca.

- W 2019 roku Wojewoda Kujawsko-Pomorski wydał **42 600** zezwoleń na pracę cudzoziemca – o 16 918 tj. 65,9% więcej niż rok wcześniej (w 2018 roku wzrost o 294,9%). W 2018 roku do PUP-ów województwa wpłynęło **73 597** oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (w 2017 roku było to 69 115 wniosków). 50% oświadczeń wpłynęło w Bydgoszczy i Toruniu. Łącznie w 2019 roku na terenie województwa wydano **111 203 dokumenty** umożliwiające cudzoziemcom pracę.
- W 2018 roku Wojewoda Kujawsko-Pomorski wydał 25 682 zezwolenia na pracę cudzoziemca – o 19 178 tj. 294,9% więcej niż w 2017 roku
- (6 504 zezwolenia na pracę). W 2016 roku wydano tylko 4 998 zezwoleń.
- Spośród wydanych w województwie kujawsko-pomorskim zezwoleń na pracę 22 139 tj. 86,2% dotyczyło obcokrajowców z państw objętych procedurą oświadczeń o zatrudnieniu cudzoziemca (Białoruś, Rosja, Ukraina, Mołdawia, Gruzja i Armenia)

Źródło danych **Urząd ds. Cudzoziemców**

Nieco inaczej kształtuje się liczba wniosków o wydanie zezwolenia na pracę na terenie województwa składanych w województwie kujawsko-pomorskim.

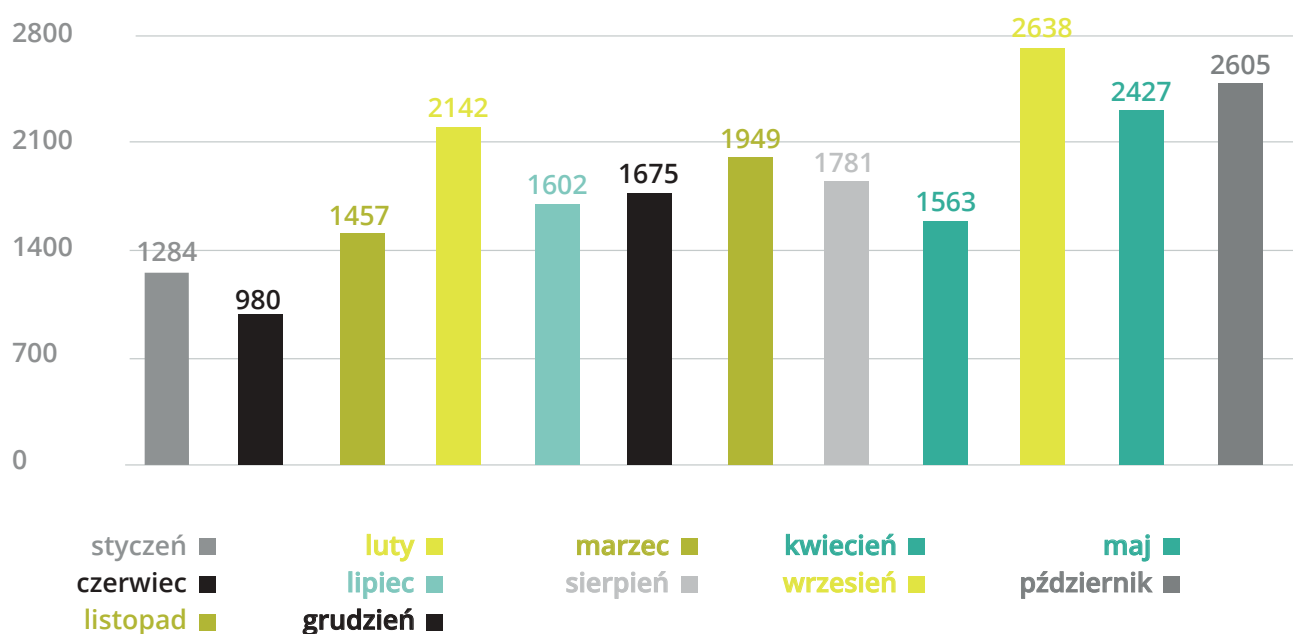
Około 85% wniosków dotyczy obywateli Ukrainy.

Pozostałe 11% rozkłada się mniej więcej równomiernie na Białoruś, Uzbekistan, Rosję.

Około 4% dotyczy obywateli innych państw np. Nepal, Bangladesz czy Indie.

Poniżej prezentujemy liczbę wydawanych zezwoleń w podziale na poszczególne miesiące.

Ilość wydanych zezwoleń w poszczególnych miesiącach 2018 roku

Dane: Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki

DANE DOTYCZĄCE MIGRACJI I CUDZOZIEMCÓW W BYDGOSZCZY

Liczba cudzoziemców zameldowanych łącznie (pobyt stały i czasowy):

Ogólna liczba cudzoziemców w samej Bydgoszczy jest trudna do ustalenia. Statystyki prowadzone przez Urząd ds. Cudzoziemców a także Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki dotyczące cudzoziemców nie uwzględniają liczb dla miasta, a jedynie dla województwa. Liczba cudzoziemców w Bydgoszczy musi zostać oszacowana na podstawie różnych danych wzajemnie się uzupełniających, ukazujących różne dynamiki.

Głównym źródłem są dane dla całego województwa. Przyjąć można byłoby z całą ostrożnością, że około 50% cudzoziemców posiadających aktualnie ważne dokumenty uprawniające do pobytu wydanych w województwie kujawsko-pomorskim zamieszkuje Bydgoszcz. Szacunkowo można zatem powiedzieć około 7 tysięcy osób.

Kolejną kluczową liczbą są dane dotyczące zameldowań w cudzoziemców w Bydgoszczy.

Liczba cudzoziemców zameldowanych łącznie (pobyt stały i czasowy)

- Na 30.06.2019 – **5 134** łącznie - pobyt czasowy: **4 570 osób**, pobyt stały: **564 osób**.
- Na 30.06.2018 – **3 394** łącznie – pobyt czasowy **2 882 osób**, pobyt stały: **512 osób**.
- Na 30.06.2017 – **2 416** łącznie – pobyt czasowy: **1 938 osób**; pobyt stały: **478 osób**.

Wszystkie zameldowania cudzoziemców w przeciągu całego roku:

- Na 30.06.2019 – **5 134** łącznie - pobyt czasowy: **4 570 osób**, pobyt stały: **564 osób**.

Stan cudzoziemców łącznie według stanu na 31 grudnia:

- 2019 r. - **4 741**
- 2018 r. - **3 994**
- 2017 r. - **2 756**
- 2016 r. - **2 148**

Źródło dane Referat Ewidencji Ludności

Najczęściej występujący cudzoziemcy na terenie Bydgoszczy z krajów:

1	Ukraina
2	Rosja
3	Turcja
4	Indie
5	Białoruś
6	Armenia
7	Gruzja
8	Azerbejdżan
9	Sri Lanka
10	Uzbekistan

Dane zostały sporządzone w oparciu o **Rejestr Mieszkańców Bydgoszczy**.

Kolejną ważną informacją o skali migracji i liczbie cudzoziemców w Bydgoszczy jest kwestia przyjmowanych i zatwierdzanych oświadczeń o zatrudnienie cudzoziemców w Bydgoszczy.

LICZBA OŚWIADCZEŃ O ZATRUDNIENIE CUDZOZIEMCÓW W BYDGOSZCZY

- 2019 - 18 325
- 2018 - 21 408 (29% w województwie - 73 597)
- 2017 - 35 954 (52,0% w województwie - 69 115)
- 2016 - 27 733 (57% w województwie - 48 517)

Źródło dane WUP Toruń, PUP Bydgoszcz

Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy – oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz wykonywania pracy na naszym terenie w pierwszym półroczu 2018 oraz 2019r.

- W 2018 r. wydano 10 180 oświadczeń. Pracę na terenie Bydgoszczy wykonywało/wykonuje 5 542 cudzoziemców.

W drugim półroczu 2019 r.

- W 2019 r. wydano 8 485 oświadczeń. Pracę na naszym terenie wykonywało/wykonuje 5 780 cudzoziemców.

Dynamika zatwierdzania oświadczeń o prace cudzoziemców w Bydgoszczy w 2018 i 2019 utrzymuje się na podobnym poziomie. Spadek liczby oświadczeń w 2018 roku i 2019 roku w stosunku z 2017 rokiem wynika przede wszystkim ze zmian prawnych systemu oświadczeń i dotyczy całej Polski.

Kolejnymi danymi dotyczącymi migracji w Bydgoszczy jest kwestia liczby dzieci cudzoziemskich w szkołach.

LICZBA DZIECI Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACYJNYM W BYDGOSKICH SZKOŁACH

Dane SIO – stan na 30 września 2016 r.

- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z bezpłatnej nauki j. polskiego – 63,
- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z dodatkowych zajęć wyrównawczych – 20,
- Liczba obcokrajowców w przedszkolach – 16,
- Liczba szkół i przedszkoli – 49.

Dane SIO – stan na 30 września 2017 r.

- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z bezpłatnej nauki j. polskiego – 88,
- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z dodatkowych zajęć wyrównawczych – 29,
- Liczba obcokrajowców w przedszkolach – 25,
- Liczba szkół i przedszkoli – 60.

Dane SIO – stan na 30 września 2018 r.

- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z bezpłatnej nauki j. polskiego – 175,
- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z dodatkowych zajęć wyrównawczych – 50,
- Liczba obcokrajowców w przedszkolach – 33,
- Liczba szkół i przedszkoli – 69.

Dane SIO – stan na 30 września 2018 r.

LICZBA DZIECI CUDZOZIEMSKICH W BYDGOSKICH SZKOŁACH PUBLICZNYCH

- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z bezpłatnej nauki j. polskiego – 397,
- Liczba obcokrajowców w szkołach korzystających z dodatkowych zajęć wyrównawczych – 204,
- Liczba obcokrajowców w przedszkolach – 20,
- Liczba szkół i przedszkoli – 54.

LICZBA DZIECI CUDZOZIEMSKICH W BYDGOSKICH SZKOŁACH NIE KORZYSTAJĄCYCH Z DODATKOWYCH ZAJĘĆ.

Dane SIO – stan na 30 września 2016 r.

- Liczba obcokrajowców w szkołach, którzy nie korzystają ani z bezpłatnej nauki j. polskiego, ani z dodatkowych zajęć wyrównawczych – 8.

Dane SIO – stan na 30 września 2017 r.

- Liczba obcokrajowców w szkołach, którzy nie korzystają ani z bezpłatnej nauki j. polskiego, ani z dodatkowych zajęć wyrównawczych – 43.

Dane SIO – stan na 30 września 2018 r.

- Liczba obcokrajowców w szkołach, którzy nie korzystają ani z bezpłatnej nauki j. polskiego, ani z dodatkowych zajęć wyrównawczych – 59.

Aktualny stan liczbowy – szkoły i placówki niepubliczne w ewidencji prowadzonej przez Miasto Bydgoszcz wg stanu na dzień 1 marca 2020 r.

Lp.	Typ szkoły / placówki	Liczba
1.	Przedszkole niepubliczne	78
2.	Punkt przedszkolny	8
3.	Szkoła podstawowa dla dzieci i młodzieży	9
4.	Szkoła podstawowa dla dzieci i młodzieży specjalna	1
5.	Liceum Ogólnokształcące dla młodzieży	8
6.	Technikum dla młodzieży	9
7.	Branżowa Szkoła I Stopnia	4
8.	Szkoła Policealna	45
9.	Szkoła podstawowa dla dorosłych	2
10.	Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych	9
11.	Placówka kształcenia ustawicznego	33
12.	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	5
13.	Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	7
14.	Razem	223

Szacuje się około 500 uczniów z doświadczeniem migracyjnym; około 30% korzysta z zajęć wyrównawczych.

Statystyki powyższe dotyczą jedynie szkół, w którym organem prowadzącym jest gmina Bydgoszcz. Do liczby dzieci z doświadczeniem migracyjnym w bydgoskich szkołach trzeba byłoby wliczyć także dzieci uczące się w szkołach niepublicznych. Tych szkół jest około 250 w całej Bydgoszczy, czyli kilkakrotnie więcej niż szkół publicznych.

SZKOŁA OTWARTA I TOLERANCYJNA

W kontekście edukacji warto podkreślić zaangażowanie szkół w procesy integracyjne nowych mieszkańców Bydgoszczy poprzez szereg różnego rodzaju działań budujących szacunek i akceptację dla migrantów. W tym kontekście warto wymienić program Szkoła Otwarta i Tolerancyjna prowadzony od kilku lat w Bydgoszczy. Poniżej statystyki realizacji niniejszego programu:

Rok 2017/18:

- 75 placówek oświatowych biorących udział przynajmniej w 1 akcji
- 52 placówki oświatowe biorące udział przynajmniej w 3 akcjach
- 14 placówek oświatowych biorących udział w co najmniej 10 akcjach (Certyfikaty Specjalne)
- 20 akcji miejskich
- 12 konkursów miejskich
- 150 laureatów konkursów
- 40 uczniów – organizatorów imprez
- ok. 800 uczniów – czynnych uczestników akcji miejskich
- ok. 1600 uczniów – biernych uczestników akcji miejskich

Rok 2018/19:

- 63 placówki oświatowe biorące udział
- 19 akcji miejskich
- 13 konkursów miejskich
- 235 laureatów konkursów
- 60 uczniów – organizatorów imprez
- ok. 700 uczniów – czynnych uczestników akcji miejskich
- ok. 10 000 – biernych uczestników akcji miejskich

Założenia dla roku 2019/2020

- 63 placówki zgłoszone do projektu
- 53 szkoły zgłoszone do Festiwalu Kultur
- 39 szkół uczestniczących w Gali KOSTKA 2019
- 30 uczniów w Komórce Uczniowskiej SQLARIS
- 25 akcji miejskich
- 18 lokacji
- 14 konkursów

LICZBA STUDENTÓW CUDZOZIEMSKICH W BYDGOSZCZY

Kolejnymi danymi obrazującymi sytuację migracyjną w Bydgoszczy, są liczby dotyczące studentów cudzoziemskich na uczelniach wyższych w Bydgoszczy.

Liczba studentów zagranicznych w województwie kujawsko-pomorskim:

2015/2016 - 1053 osób

2016/2017 - 1270 osób

2017/2018 - 1579 osób

2018/2019 - 1959 osób

Jak widać również liczba studentów cudzoziemców dynamicznie wzrasta w Bydgoszczy. Najpopularniejszą uczelnią pod tym względem, i to nie tylko w Bydgoszczy, ale w całym województwie, okazała się Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy. Tę placówkę wybrało 469 obcokrajowców. Na dwóch największych uczelniach w mieście nad Brdą było ich znacznie mniej: na UTP – 81 osób, a na UKW – 109 osób.

Jeśli chodzi o rok 2019/2020 i samą Bydgoszcz, to liczba studentów cudzoziemskich kształtowała się następująco:

Liczba studentów zagranicznych na bydgoskich uczelniach 2019/2020 – 1320
(UKW – 116, UTP – 47, CM UMK – 320, KPSW – 11 i WSG – 826)

Źródło – Urząd Statystyczny w Bydgoszczy oraz uczelnie w Bydgoszczy

DANE DOTYCZĄCE POLITYKI SPOŁECZNEJ

Ostatnimi danymi dotyczącymi cudzoziemców w Bydgoszczy są statystyki w polityce społecznej. Liczba cudzoziemców objętych indywidualnym programem integracji dla osób z ochroną międzynarodową– lata 2016, 2017, 2018, 2019

rok 2016 - 1 rodzina (4 osoby)

rok 2017 - 1 osoba

rok 2018 - Brak

rok 2019 - 2 rodziny (4 osoby)

Liczba cudzoziemców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

- rok 2016 - 4 rodziny (19 osób)
- rok 2017 - 6 rodzin (24 osoby)
- rok 2018 - 4 rodziny (21 osób)
- rok 2019 - 3 rodziny (10 osób)

Liczba cudzoziemców doświadczających przemocy w rodzinie:

- rok 2016 - 1 osoba
- rok 2017 - 2 osoby,
- rok 2018 - 8 osób w tym 1 dziecko
- rok 2019 - 1 osoba)

Liczba cudzoziemców sprawców przemocy w rodzinie:

- rok 2016 - 1 osoba
- rok 2017 - brak
- rok 2018 - 4 osoby
- rok 2019 - 2 osoby

Liczba nieubezpieczonych cudzoziemców, którzy korzystali ze świadczeń zdrowotnych w systemie opieki zdrowotnej w 2016, 2017 i 2018 roku - Brak danych, w 2019 - 1 osoba.

Liczba osób bezdomnych nieposiadających obywatelstwa polskiego – 1 osoba Bydgoszcz (13-14.2.2019)

Liczba cudzoziemców pobierających świadczenia w UM Bydgoszcz

	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin pobierających świadczenia wychowawcze 500+	186	285	368	624
Liczba dzieci pobierających świadczenie wychowawcze 500+	293	446	588	750
Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	103	145	219	205

Liczba dzieci pobierających świadczenia rodzinne	176	246	372	265
Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	4	7	7	1
Liczba dzieci pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	4	7	9	1
Liczba rodzin pobierających stypendia i zasiłki szkolne	14	17	21	11
Liczba dzieci pobierających stypendia i zasiłki szkolne	21	24	29	15

DANE FUNDACJI EMIC

Statystyki projektu „Masz prawo wiedzieć!” (dane za 2019 r.) z FAMI

Liczba klientów: 925

- Toruń (480)
- Bydgoszcz (445)

Liczba konsultacji (osoby): 381

- 2018 - ogólna liczba konsultacji: **138**
 - Toruń: 106
 - Bydgoszczy: 32
- 2019 - ogólna liczba konsultacji: **243**
 - Toruń: 60
 - Bydgoszcz: 183

Rodzaj wsparcia i pomocy:

1. Legalizacja pobytu:

- Wypełnianie wniosków o zezwolenie na pobyt w Polsce (głównie są to wnioski o zezwolenie na pobyt czasowy);
- Wyjaśnienie i tłumaczenie decyzji Urzędu do Spraw Cudzoziemców;
- Przygotowanie oświadczeń do Urzędu do Spraw Cudzoziemców w związku ze: zmianą pracodawcy, utratą pracy, zmianą adresu zamieszkania, liczbą osób na utrzymaniu;

- Uzupełnienie wniosków o brakujące dokumenty;
- Wyjaśnienie procedur przyjazdu i wyjazdu do/z Polski na podstawie poszczególnych form pobytu w Polsce.

2. Wsparcie w kontaktach z instytucjami:

- Wyjaśnienie i tłumaczenie pism od ZUS, banków, NFZ, agencji pracy, ubezpieczycieli, wydziałów Urzędu Miasta Toruń;
- Udział w wizytach w innych instytucjach (rejestracja do przychodni lekarskiej, wizyta w ZUS).

3. Doradztwo zawodowe:

- Pomocy przy znalezieniu pracy w wyniku utraty lub poszukiwania nowej;
- Przygotowanie (tłumaczenie) CV, listów motywacyjnych;
- Przegląd aktualnych ofert;
- Wskazanie miejsc, w których można poszukiwać pracę;
- Kontakt z pracodawcą (umawianie na spotkanie o pracę i informowanie o zasadach zatrudnienia cudzoziemca w Polsce);
- Wyjaśnienie procedur związanych ze zmianą/utratą pracy;
- Pomoc przy poszukiwaniu ofert kursów zawodowych i kursów prawa jazdy.

4. Wynajem mieszkań:

- Poszukiwanie aktualnych ofert wynajmu mieszkań;
- Kontakt z wynajmującym (umawianie się na spotkanie);
- Wyjaśnienie szczegółów, na które należy zwrócić uwagę przy wynajmie..

5. Tłumaczenia:

- Tłumaczenie dokumentów na język polski lub rosyjski;
- Przegląd ofert tłumaczy przysięgłych w regionie.

6. Szkoła, kursy i egzaminy z języka polskiego:

- Wyjaśnienie zasad zapisu dzieci do szkoły;
- Wyjaśnienie zasad podjęcia nauki i otrzymania zezwolenia na podstawie nauki;
- Przegląd ofert edukacyjnych w szkołach zawodowych, profilowych;
- Pomoc w zgłoszeniu się na warsztaty i szkolenia zawodowe;
- Szukanie instytucji, które są uprawnione do przeprowadzenia egzaminów języka polskiego na poziomie B1;

- Pomoc przy znalezieniu dodatkowych kooperatorów dla dzieci;
- Przygotowanie zaświadczeń o udziale na zajęciach z języka polskiego.

7. Pojedyncze przypadki (we współudziale prawnika, psychologa i specjalistki ds. integracji):

- Pomoc w rozwiązaniu konfliktu między pracodawcą a pracownikiem;
- Wyjaśnienie zasad utworzenia organizacji/stowarzyszenia przez obcokrajowca;
- Pomoc w znalezieniu firmy, która zajmuje się międzynarodowym transportem zwłok;
- Pomoc w powrocie do ojczyzny;
- Pomoc przy znalezieniu dodatkowych kooperatorów dla dzieci;
- Przygotowanie zaświadczeń o udziale na zajęciach z języka polskiego.

BEZPIECZEŃSTWO

Liczba prowadzonych postępowań o przestępstwa z nienawiści ze względu na pochodzenie etniczne lub narodowe za 2016, 2017 i 2018, w tym z uwzględnieniem nowych spraw oraz spraw, w których postawiono zarzuty i spraw umorzonych.

2016 – 25 przestępstw (11 Bydgoszcz)

2017 – 34 przestępstw (12 Bydgoszcz)

2018 – 45 przestępstw (15 Bydgoszcz)

2019 – 38 przestępstw (8 Bydgoszcz)

Źródło: Dane Komendy Wojewódzkiej Policji

LICZBA CUDZOZIEMCÓW W BYDGOSZCZY – SZACOWANIE

Na potrzeby pracy zespołu ogólną szacunkową liczbę dla Bydgoszczy ostrożnie i zachowawczo ustalono na liczbę między 10 a 30 tysięcy migrantów.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. MIGRACJI I INTEGRACJI W BYDGOSZCZY W ZAKRESIE INTEGRACJI CUDZOZIEMCÓW DLA BYDGOSZCZY:

- 1 Zwiększenie zaangażowania samorządu lokalnego w działania z zakresu integracji cudzoziemców i migracji. Koordynacja działań na poziomie miasta, o charakterze międzysektorowym i interdyscyplinarnym.
- 2 Realizacja szeroko dostępnych kursów językowych dla cudzoziemców, szczególnie dla osób z UE (w tej chwili z FAMI niemożliwe, może wsparcie ze środków UM Bydgoszcz lub innych źródeł).
- 3 Utworzenie punktu informacyjnego i doradczego dla migrantów w ramach Urzędu Miejskiego w Bydgoszczy lub zleconego zadania organizacjom pozarządowym, który zapewni szeroki dostęp do informacji o funkcjonowaniu miasta Bydgoszcz i jednostek miejskich, działający na zasadzie „welcoming center” (inspiracją jest okienko w Urzędzie Miasta w Lublinie).
- 4 Potrzeba przygotowania pakietu powitalnego dla cudzoziemców w Bydgoszczy, tłumaczenie „poradnika interesanta”.
- 5 Wspieranie meldowania się cudzoziemców (akcja informacyjna, wsparcie w procesie meldowania). Potrzeba zwiększenia popularności obowiązku meldunkowego cudzoziemców w Bydgoszczy.
- 6 Tłumaczenia stron internetowych miasta Bydgoszczy oraz podległych jednostek miejskich (np. z wykorzystaniem narzędzia Google translator), oddzielne tłumaczenie procedur miejskich wraz ze wzorami dokumentów w dwujęzycznych. Identyfikacja najważniejszych wszystkich procedur urzędowych z których korzystają cudzoziemcy i przetłumaczenie ich na język angielski, ukraiński i rosyjski.
- 7 Uruchomienie Klubu Sąsiedzkiego, z uwzględnieniem świetlicy dla dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracyjnym (obecnie Taki Klub Sąsiedzki realizuje w Bydgoszczy Fundacja Emic, ze środków FAMI).
- 8 Specjalistyczne doradztwo zawodowe i w zakresie przedsiębiorczości dla migrantów.
- 9 Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne dla migrantów.
- 10 Identyfikacja możliwości zlecenia organizacjom pozarządowym części zadań dotyczących integracji cudzoziemców w tym punkt informacyjno-doradczy, punkt poradnictwa prawnego, kursy językowe (szczególnie dla obywateli UE), klub sąsiedzki, program adaptacji kulturowej w Bydgoszczy.
- 11 Przygotowanie i uruchomienie systemu grantowego wspierającego inicjatywy służące integracji migrantów ze społecznością mieszkańców Bydgoszczy.
- 12 Przeprowadzenie dyskusji o potrzebie utworzenie centralnego miejsca odpowiedzialnego za działania w zakresie integracji cudzoziemców na wzór Centrum Wielokulturowego w Warszawie. Włączenie Bydgoskiego Centrum Informacji (pełni rolę informacji turystycznej) do dyskusji o dostępie do informacji przez cudzoziemców.

- 13 Przygotowanie i prowadzenie programu wsparcia i integracji studentów zagranicznych zachęcającego do pozostania w Bydgoszczy.
- 14 Szeroko prowadzone działania w kierunku wsparcia cudzoziemców w pozostaniu w Bydgoszczy. Uruchomienie systemu zachęt i dodatkowych możliwości wsparcia rodzin i osób, które chciały się osiedlić się w Bydgoszczy.
- 15 Szkolenia w zakresie kompetencji międzykulturowych dla kadr urzędu i jednostek miejskich.
- 16 Przeszkolenie osób z komunikacji publicznej w zakresie kompetencji językowych (problem wystawiania mandatów dla cudzoziemców).
- 17 Wprowadzenie wsparcia rzeczowego, żywnościowego dla ubogich i wykluczonych migrantów (rozszerzenie usług skierowanych do migrantów) – w Bydgoszczy – PKPS (kontakt z Gdynią i Gdańskiem, Bank Żywności).
- 18 Pogłębienie współpracy z ochroną zdrowia (szpital miejski) – kwestia dostępu do służby zdrowia i sytuacja osób nieubezpieczonych).
- 19 Analiza i ewentualne wprowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej – specjalizacja w obsłudze cudzoziemców.

Włączenie i zaangażowanie w proces integracji imigrantów młodzieżowych domów kultury/ pałac młodzieży. Szersze włączenie Rad Osiedli w proces integracji migrantów.
- 20 Kwestia abonamentu na tłumaczenia wykupowana przez UM Bydgoszcz (przykład Gandawy).
- 21 Włączenie program wolontariatu – centrum wolontariatu w proces integracji migrantów np. wolontariat językowy czy międzykulturowe obiady czy kolacje. Podnoszenie kompetencji językowych w kontekście kompetencji na rynku pracy (prowadzone przez lektorów lub program wolontariatu).
- 22 Wspecjalizowanie i przygotowanie osób wspierających w UM Bydgoszczy do wspierania cudzoziemców w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej w Polsce.

Wprowadzenie i rozszerzenie działalności asystentów międzykulturowych w bydgoskich szkołach.
- 23 Wspieranie działań w zakresie samoorganizacji i samopomocy cudzoziemców i społeczności imigranckich w Bydgoszczy.
- 24 Wprowadzenie działań z zakresu integracji cudzoziemców do różnych dokumentów strategicznych miasta Bydgoszcz.